

अपश्ये (von अश्चि mit अय) m. *Kopfpolster* (an einem Lehnssessel): सामी-
साद् उद्गीथो ऽपश्ये: AV. 15, 3, 8. — Vgl. उपश्री.

अपश्री (1. अय + श्री) adj. n. °अश्चि *der Schönheit beraubt* Çiç. 11, 64.

अपश्लिष्ट (von श्लिष्त् mit अय) संज्ञायाम् gaṇa आचितादि.

अपश्ल (von स्यात् mit अय) P. 8, 3, 97. m. Sch. n. *Widerhaken, mit dem der Elephant angetrieben wird*, H. 1231. — Vgl. अपश्ल.

अपश्लु (wie eben) 1) adj. a) *entgegengesetzt, widrig* Uṇ. 1, 25. AK. 3, 2, 33. TRIK. 3, 1, 27. H. 1463. — b) *der linke* MED. th. 10. — 2) adv. a) *auf eine entgegengesetzte Weise* ÇABDAM. im ÇKDR. *falsch* Çiç. 13, 17 (Text und Sch.: अपश्लुम्). — b) *tadellos* H. an. 7, 54. MED. a vj. 18. ÇABDAM. — c) *schön, reizend* dies. — 3) m. *Zeit* TRIK. 4, 1, 102 (अपश्लु). H. an. MED. th.

अपश्लुर् (wie eben) adj. *entgegengesetzt* H. 1463.

अपश्लुल = अपश्लुर् TRIK. 3, 1, 27.

1. अपश् (von 1. अय) n. *opus, Werk, Handlung*; insbes. *das heilige Werk am Altar u. s. w.* NAIGH. 2, 1. Uṇ. 4, 209. रथं न क्रतो अप्सा भूर्गोः RV. 4, 2, 14. अपो ह्येयामनुषत् देवाः 33, 9. (अग्निः) अप्सांसे यस्मिन्नाथे संदुर्धर्गिः 3, 3, 3. अनुत्त्वणं वयत जगैवामपः 10, 53, 6. 1, 54, 8. 68, 5 (3). 70, 8 (4). 85, 9. 110, 1. 3, 12, 7. 7, 20, 1. 10, 12, 4. — Vgl. अपस्, अप्यस्, नर्यापस् und स्वपस्.

2. अपश् (wie eben) adj. *werkthätig, werkkundig*: सृष्ट्याम कर्मायसा नवेन RV. 1, 31, 8. लष्टा माया वैद्यसांमपस्तमः 10, 53, 9. मा मात्रो शार्थपसः पुर ऋतोः 2, 28, 5. 1, 2, 9. 92, 3. 160, 4. 3, 60, 3. 4, 33, 1. 6, 67, 3. VS. 34, 2. — अपसः f. pl. *die Thätigen* heissen insb. 1) *die bei der Feuererzeugung und im Opfer arbeitenden Finger und Hände*, die auch sonst weibl. personifiziert werden. तमो (सोमो) क्स्वित्यपसो यथा रथं नदीध्वा गभस्त्योः RV. 9, 107, 13. वृक्षीनां गभो अपसाम् (अग्निः) 1, 95, 4. 71, 3. 3, 2, 7. — 2) *die drei Göttinnen der heiligen Rede* RV. 5, 42, 12. 6, 61, 13. VS. 21, 37, 28, 8. — 3) *die fließenden Wasser*: अद्ब्या सिन्धुरपसामपस्तमा RV. 10, 75, 7. 6, 17, 12. सप्तुषीस्तदपसो दिवा नक्तं च सप्तुषीः AV. 6, 23, 1. 19, 3, 3.

अपसद् (von सद् mit अय) m. *ein Ausgestossener* AK. 2, 10, 16. TRIK. 3, 1, 21. विप्रस्य (sc. पुत्राः) त्रिषु वर्षेषु नृपतेर्षणद्वयोः । वैश्यस्य वर्षो चैकस्मिन् षडेते ऽपसदाः स्मृताः ॥ M. 10, 10. 16. 17. ये द्विजानामपसदा ये चापधंसनाः स्मृताः 46. अपसदे दीने वर्जयित्वा विभीषणम् R. 5, 83, 25. Gewöhnlich am Ende eines comp. GAṆAR. zu P. 2, 1, 53. ब्राह्मणापसदं (einen von den Brahmanen ausgestossenen) पुत्रं प्राटस्यसि MBh. 12, 1737. राजापसद N. 26, 20. सैन्धवाप° DRAUP. 8, 45. राजसाप° Hip. 3, 8. R. 4, 56, 14. वानराप° 6, 83, 14. कौणयाप° ÇĀK. Ch. 142, 12.

अपसमम् (von 1. अय + सम) adv. gaṇa तिष्ठद्वादि.

अपसर (von सर् mit अय) m. *Auskunft, Entschuldigung*: अनपसर *der keine Entschuldigung hat* M. 8, 198.

अपसरण (wie eben) n. 1) *das Fortgehen, Rückzug* R. 4, 14, 31. PRAB. 6, 6. PAÑKĀT. 133, 6, 7. °र्षां कर 35, 2. 132, 2. 122. 193, 24. — 2) *Ausweg*: अपसरणतो ह वा अग्ने देवा जयन्ते ऽजयन् — अयेतो ऽनपसरणात्सप्ताननुदत्त ÇĀT. BR. 1, 9, 3, 11.

अपसर्जन (von सर्ज् mit अय) n. 1) *das Verlassen* MED. n. 228 (परिवर्जन). BHŪRĪPR. (परित्याग) im ÇKDR. — 2) *das Spenden* dies. — 3) *die letzte Befreiung der Seele* (मोक्ष) BHŪRĪPR. = आमात MED. — Vgl. अपवर्जन.

अपसर्प (von सर्प् mit अय) m. *Späher* AK. 2, 8, 1, 13. TRIK. 3, 3, 348. — Vgl. अपसर्व.

अपसर्पण (wie eben) n. *das Zurückgehen, das Weichen*: कृतानाम् R. 6, 92, 9.

अपसर्पल (1. अय + सर्प्) adv. (Gegens. प्रसर्पल) 1) *linkshin*: अपसर्पलवि त्रिः परिस्तृणान्येति ÇĀT. BR. 2, 6, 1, 15. 34. 2, 12. अथापसर्पलवि त्रिर्धुन्वति 14, 1, 3, 31. यद्वपसर्पलवि सृष्टा स्यात्पितृदेवत्याः स्यात् 3, 2, 4, 13. अपसर्पलवि (Sch.: = अप्रदक्षिणम्) हि पित्र्यं कर्म 13, 8, 4, 19. 2, 6. अपसर्पलवि (Sch.: = अप्रदक्षिणम्) सृष्ट्या रस्वा KĀTJ. ÇĀ. 21, 3, 32. — 2) *zwischen Daumen und Zeigefinger*, die den Manen geheiligte Stelle (पितृतीर्थ): प्रदक्षिण्यङ्गुष्ठयोरक्षरा अपसर्पलवि अपसर्व्यं वा तेन पितृभ्यो निदधाति । इति आहृतत्वे भृद्भाष्यधृतमृच्छम् । ÇKDR. — Diese letztere Bedeutung (vgl. die Beisp. u. 1.) beruht wohl hier wie bei अपसर्व्यम् auf einer Spitzfindigkeit.

अपसर्व्य (1. अय + सर्व्य) adj. 1) *nicht der linke, der rechte* AK. 3, 2, 34. H. 1466. an. 4, 220. MED. j. 116. अपसर्व्येन हस्तेन M. 3, 214. अपसर्व्यमैवा कृत्वा सर्वमावृत्परिक्रमम् (so dass dabei die rechte Seite zum Feuer gekehrt ist) ibid. Davon °व्यम् adv. *von der linken weg zur rechten Seite hin*: उदपात्रिणावनेत्रवत्यपसर्व्यं (Sch.: = अङ्गुष्ठप्रदक्षिण्योरक्षरालेन) सर्व्येन वेद्वरणसामध्यात् KĀTJ. ÇĀ. 4, 1, 10. अपसर्व्यं प्रदक्षिणां चा स्तोत्रात्तात् (दास्यः परित्यक्त) 13, 3, 21. स्तुते मार्जालीयं त्रिः परित्यत्यपसर्व्यं सर्व्याह्वनाह्वाना स्तोत्रया (sc. ऋचः) त्रत्यक्तः 25, 13, 34. प्राचीनावीतिना सम्यगपसर्व्यमतन्द्रिणा । पित्र्यमा निधनात्कार्यं विधिबद्धर्षाणिना ॥ M. 3, 279. अपसर्व्यं पितृतीर्थेन KULL. वाता माण्डलिनश्चैनमपसर्व्यं प्रचक्रामः R. 6, 90, 19. एष वञ्जुलेको नाम पत्नी परमदारूणाः । अपसर्व्यं (rechtshin) प्रयात्याप्नु संशयनौ मरुद्भयम् ॥ 3, 74, 13. सो ऽपसर्व्यं चकार (er umschritt ihn so, dass er ihm die rechte Seite zukehrte) ह । पितरं दीर्घमघानं प्रस्थितम् 4, 24, 42. अपसर्व्यं ततः कुर्वन्नावणास्य मकारयम् 6, 90, 10. KAUC. 87. अपसर्व्यं करु bedeutet auch *die heilige Schnur auf die rechte Seite hängen* JĀĒN. 1, 232; vgl. अपसर्व्यवत्. — 2) *entgegengesetzt, widrig* AK. 3, 2, 33. H. 1463. an. 4, 220. MED. j. 116. Wohl vom Auspicium entlehnt (vgl. u. 1. R. 3, 74, 13.), da auch प्रसर्व्य dieselbe Bedeutung hat. Etwas Analoges bietet das Lateinische dar in den einander entgegengesetzten Bedeutungen sowohl von *laevus* als auch von *sinister*.

अपसर्व्यवत् (von अपसर्व्य) adj. *wobei die heilige Schnur auf der rechten Schulter sich befindet*, von einem Totenmah JĀĒN. 1, 250.

अपसार (von सर् mit अय) m. *Ausweg*: °रहित, °परित्यक्त, °समायुक्त PAÑKĀT. 171, 16. III, 123. MĀKĀN. 107, 21.

अपसी s. u. 1. अपस्य.

अपसीर् (1. अय + सीर्) P. 6, 2, 187.

अपसृति (von सर्प् mit अय) f. *Fortgang, Weggang*: शरीरात् ÇĀMĀK. in WIND. SANCARA 20.

अपस्कर्म (von स्कर्म् mit अय) m. *Befestigung* (vielleicht der Pfeilspitze an den Schaft): अपस्कर्मस्य श्लयानिर्वोचमहे विषम् AV. 4, 6, 4.

अपस्कार (von कर् mit अय) m. 1) *Theil eines Wagens, ein Rad u. s. w.* (रथाङ्ग) P. 6, 1, 149. AK. 2, 8, 2, 23. H. 738. — 2) *die Excremente* DHAR. im ÇKDR. VET. 4, 16. — 3) *Scheide* (des Weibes) DHAR. im ÇKDR.

अपस्वल् (von स्वल् mit अय) m. *das Abspringen, das Fortspringen*: अपस्वल् इव ह स क्विषो यद्गार्हपत्ये अप्रियेयुः ÇĀT. BR. 1, 7, 2, 26. Vgl. Siç.